De Koning J., Van Den Broek J.W., De Meyere D. & Bruens H. (2009) – Dendrologie van de Lage Landen. Geïllustreerde handleiding bij het bepalen van de in Nederland en Vlaanderen voorkomende families, soorten, variëteiten en cultivars van gekweekte houtige gewassen. 14de, geheel herziene druk van 'Nederlandse Dendrologie', 1ste druk als 'Dendrologie van de Lage Landen'. Zeist, KNNV Uitgeverij.

A. RONSE (Meise)

Dit boek is een nieuwe, volledig herwerkte editie van het Nederlandstalige referentiewerk *Nederlandse dendrologie*. In 1933 geschreven

door Boom – *what's in a name?* – is het boek inmiddels toe aan de 14de uitgave. Boom gaf na enkele uitgaven de fakkel door aan andere auteurs, en voor het eerst heeft nu ook een Belgische auteur meegewerkt, namelijk Dirk De Meyere, een collega uit de Nationale Plantentuin. Bij deze uitgave was het immers de bedoeling om de in Nederland voorkomende soorten aan te vullen met in Vlaanderen aangeplante soorten; vandaar de nieuwe naam *Dendrologie van de Lage Landen*. Dit heeft tot gevolg dat in deze editie tientallen geslachten en een honderdtal soorten nieuw toegevoegd zijn. Ondanks de toevoeging van nieuwe soorten, is het formaat van deze editie ongeveer gelijk gebleven aan dat van de vorige, en bevat ze zelfs iets minder pagina's. Het formaat laat toe om het boek vlot te gebruiken op het terrein.

De ondertitel vermeldt dat het gaat om een geïllustreerde handleiding. Van een groot deel van de besproken soorten worden tekeningen gegeven, meestal van één blad, soms ook van de bloemen. In vroegere edities werden de tekeningen gegroepeerd tot composities van meerdere soorten die een volledige pagina beslaan. In de nieuwe editie staat de illustratie verkleind weergegeven bovenaan de pagina waar de soort besproken wordt. Dit is jammer, want hierdoor zijn de vroeger al zeer schematische tekeningen te klein afgebeeld om goed illustratief te zijn.

De huidige editie vertoont nog andere nieuwigheden. Een hiervan is het gebruik van het APG-systeem voor de indeling van planten, gebaseerd op moderne inzichten uit recent genetisch onderzoek ('Angiosperm Phylogeny Group'). Daardoor worden sommige genera in totaal andere families geplaatst dan voorheen. In dit boek zijn de soorten niet meer alfabetisch geordend per familie, maar per genus. De determinatiesleutels om van familie tot genus te komen staan allemaal vooraan in het boek. Van elk genus wordt nu bovendien een beschrijving gegeven, wat vroeger niet het geval was. Een nadeel van het gebruik van het APG-systeem is dat vaak (nog) geen geschikte morfologische kenmerken gekend zijn om sluitende determinatietabellen op het niveau van de families te maken. Zoals in het voorwoord aangegeven, zijn de determinatietabellen zoveel als mogelijk, maar nog niet helemaal, herzien.

Het boek richt zich naar eigen zeggen vooral tot studenten middelbaar en hoger agrarisch onderwijs, tot vaklieden in de groensector en serieus geïnteresseerden. Voor dit publiek is het zeker aangenaam dat in deze editie bij de genusbeschrijving ook kort de vereiste standplaatsfactoren vermeld zijn, plus aanduidingen over kweken en snoeien.

Een sterk punt van dit boek is het grote aantal soorten en infraspecifieke taxa (vaak cultivars) dat erin is opgenomen. Dat zal zeker een deel van het floristenpubliek interesseren, vermits tal van gekweekte houtachtige soorten als adventiefplanten voorkomen. De determinatiesleutels in dit boek zijn evenwel niet altijd even effectief of eenvoudig in gebruik. Neem bijvoorbeeld *Taxus* (venijnboom). Om de soorten van dit genus uit te sleutelen is het eerste kenmerk enerzijds 'naalden tweerijig of schijnbaar tweerijig' en anderzijds 'naalden kamvormig bij elkaar geplaatst of duidelijk onregelmatig tweerijig'. Op het eerste zicht niet echt duidelijk, en ik werd ook niet veel wijzer door het raadplegen van de terminologielijst en de tekeningen van de betrokken soorten. Positief aan het boek is dat alle families en geslachten ook uitgesleuteld kunnen worden aan de hand van winterkenmerken. In de inleiding bij deze determinatietabel wordt gewaarschuwd dat ze pas mits enige routine goed gebruikt kan worden. Een cruciaal kenmerk in deze tabel is immers het aantal sporen per bladmerk: niet altijd goed zichtbaar, vooral op bevroren knoppen!

Een kleine opmerking heb ik verder over het feit dat de aanduidingen van het natuurlijk verspreidingsgebied van de soorten niet steeds kloppen. Zo staat voor *Sambucus racemosa* (trosvlier) dat hij afkomstig is uit West-Azië, hoewel hij ook in delen van Europa en zelfs in ons land inheems is (Ronse 2006). Ook andere in Vlaanderen inheemse soorten, zoals *Erica cinerea*, worden niet vermeld als inheems. Overigens wordt deze soort, die o.a. door Lambinon *et al.* (2004) rode dophei wordt genoemd, in het boek vermeld als 'grauwe dopheide'. Bij de vergelijking van de in dit werk gebruikte Nederlandse plantennamen met deze in de *Nouvelle Flore* (Lambinon *et*

al. 2004) blijkt vaak dat ze niet overeenkomen. Zo staat in het besproken boek *Baccharis* als kruisstruik vermeld en heeft *B. halimifolia* geen Nederlandse naam, terwijl de soort in de Flora als struikaster vermeld staat en het genus geen Nederlandse naam heeft. Er bestaat nog steeds geen officiële uniforme lijst van Nederlandse plantennamen voor houtachtigen, en dat komt hier duidelijk tot uiting!

Als besluit denk ik dat dit boek ook voor floristen aanbevelenswaardig is omwille van het grote aantal opgenomen soorten en cultivars, zeker voor zij die begaan zijn met exoten en adventieven. Het kan een interessante aanvulling vormen op de bestaande flora's, mits enige omzichtigheid bij het gebruik van de determinatietabellen en van de gegevens over verspreidingsarealen.

Literatuur. – Lambinon J., Delvosalle L. & Duvigneaud J. (2004), Nouvelle flore de la Belgique, du Grand-Duché de Luxembourg, du Nord de la France et des Régions voisines. Cinquième édition. Meise, Jardin botanique national de Belgique. – **Ronse A.** (2006), Sambucus racemosa (trosvlier). *In* Van Landuyt W. *et al.*, Atlas van de flora van Vlaanderen en het Brussels Gewest: 795. Brussel & Meise, Instituut voor natuur- en bosonderzoek, Nationale Plantentuin van België & Flo.Wer.